

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 • 50 • 2009

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «МАЛЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF MALENKO v. UKRAINE)**

(Заява № 18660/03)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

19 лютого 2009 року

ОСТАТОЧНЕ

19/05/2009

Текст рішення може підлягати редакційним виправленням

У справі «Маленко проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Пієр Лоренцен (Peer Lorenzen), *Голова*,
Райт Маруст (Rait Maruste),
Карел Юнгвірт (Karel Jungwiert),
Рената Ягер (Renate Jaeger),
Марк Віллігер (Mark Villiger),
Здравка Калайджиєва (Zdravka Kalaydjieva), *судді*,
Станіслав Шевчук (Stanislav Shevchuk), *суддя ad hoc*,
а також Клаудія Вестердік (Claudia Westerdiek), *Секретар секції*,
після наради за зачиненими дверима 27 січня 2009 року
постановляє таке рішення, що було ухвалено в той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за заявою (№ 18660/03), поданою до Суду проти України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) громадянином України Валерієм Володимировичем Маленком (далі — заявник) 22 травня 2003 року.

2. Уряд України (далі — Уряд) представляв його Уповноважений — пан Ю. Зайцев.

3. Заявник скаржився за статтею 3 Конвенції на умови тримання його під вартою, що становили нелюдське і таке, що принижує гідність, поводження.

4. 22 травня 2007 року Суд визнав заяву частково неприйнятною і вирішив направити скаргу заявника Уряду. Суд також вирішив розглядати одночасно питання щодо суті та прийнятності заяви (пункт 3 статті 29).

ФАКТИ**I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ**

5. Заявник народився у 1961 році. До взяття під варту він проживав у м. Маріуполі. У травні 1997 року його було визнано інвалідом другої групи (середній рівень) у зв'язку з хворобою хребта. У листопаді 1998 року замість другої групи йому було встановлено третю групу інвалідності (найнижчий рівень).

6. 16 квітня 1999 року заявника було затримано за підозрою у вчиненні вбивства. Його було поміщено до слідчого ізолятора м. Маріуполя (далі — Маріупольський СІЗО).

7. У період з 16 травня до 5 червня 1999 року заявника тримали в Донецькому слідчому ізоляторі. 5 червня 1999 року заявник повернувся до Маріупольського СІЗО.

8. 17 червня 2000 року, після засудження заявника, його було переведено до Донецької виправної колонії № 124.

9. 22 липня 2000 року його було переведено до Жданівської виправної колонії № 3.

10. 15 грудня 2000 року заявник повернувся до Маріупольського СІЗО.

11. 21 лютого 2003 року, після перегляду справ заявника, за результатами якого його було засуджено до більш тривалого строку позбавлення волі, заявника було переведено до Сокирянської виправної колонії № 67.

12. 6 січня 2005 року заявника було переведено до Диканівської виправної колонії № 12, де він наразі відбуває призначене йому покарання.

А. Подання заявника щодо фактів

13. Згідно з твердженнями заявника, камера, в якій він тримався в Маріупольському СІЗО, була постійно переповнена, і на трьох ув'язнених припадало одне ліжко, тому вони мусили спати по черзі. У камері не було належної вентиляції, і заявник не мав доступу до денного світла. Харчування було недостатнім. Медична допомога була неадекватною, зокрема з огляду на те, що у квітні 2000 року, на додаток до наявних у заявника проблем зі здоров'ям, він захворів на туберкульоз. Жодного лікування у зв'язку з хворобою хребта заявникові забезпечено не було.

14. Заявник стверджував, що під час перебування під вартою в Сокирянській виправній колонії № 67 він страждав через те, що медична допомога та харчування були незадовільними з огляду на його проблеми зі здоров'ям. У камері завжди була підвищена вологість, що також мало негативний вплив на його здоров'я.

15. Стосовно Диканівської виправної колонії № 12, де наразі тримається заявник, він стверджує, що камера освітлюється тьмяною електричною лампочкою, а денного світла недостатньо, оскільки воно затримується скляними блоками. Це призвело до погіршення його зору. Однак, незважаючи на його клопотання, він не був оглянутий офтальмологом чи забезпечений необхідним лікуванням. Більш того, незважаючи на туберкульоз, яким він захворів в Маріупольському СІЗО, протягом півтора року йому не надавалось жодного лікування у зв'язку з цією хворобою. Крім того, його прохання забезпечити йому необхідне лікування у зв'язку з хворобою хребта також були проігноровані.

16. Примусової вентиляції в його камері не було, а відчинити вікно було неможливо через прикріплені до нього металеві ґрати. Відсутність належної вентиляції також погіршувалась тим, що куріння як у камерах, так і під час прогулянок на подвір'ї не було заборонено.

17. У Диканівській виправній колонії № 12 заявник працює на підприємстві колонії. Він стверджує, що перед початком і після роботи у присутності інших засуджених і у будь-яку пору року його піддають повному особистому обшуку, під час якого роздягають догола. За його словами, ці обшуки проводяться в приміщеннях, не пристосованих для таких цілей.

18. Заявник скаржився на умови тримання його під вартою до різних державних органів. Зокрема, він звертався до Державного департаменту з питань виконання покарань зі скаргою на неналежні матеріально-побутові умови тримання його під вартою та на те, що через наявність у нього туберкульозу і хвороби хребта йому мала надаватись медична допомога. У листі до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини заявник скаржився, *inter alia*, на те, що його клопотання про надання йому лікування постійно ігнорувалися відповідними органами. Він також стверджував, що через хворобу хребта його права нога усе більше втрачала рухливість.

В. Подання Уряду щодо фактів

1. Умови тримання під вартою

19. За твердженнями Уряду, в Маріупольському СІЗО заявник тримався в різних камерах, середня площа яких становила 19 квадратних метрів і в кожній з яких було, як правило, по 10 ліжок. Уряд не надав інформації про кількість ув'язнених, які перебували в цих камерах у відповідний час.

20. За інформацією Уряду, камери в СІЗО і виправних колоніях, у яких тримався заявник, були обладнані достатньою кількістю ліжок, столів і стільців. Вікна камер були досить великі, аби забезпечувати доступ свіжого повітря і денного світла. Заявникові щодня надавалась можливість виходити на прогулянку тривалістю 1 година.

21. Уряд також стверджував, що протягом перебування в колоніях заявникові забезпечувалось щонайменше 3 квадратні метри житлової площі в камері, індивідуальне ліжко і постільна білизна. Харчування було достатнім і відповідало встановленим на національному рівні вимогам.

2. Медична допомога

22. Уряд стверджував, що під час перебування в Маріупольському СІЗО та колоніях заявникові завжди надавалась адекватна медична допомога у зв'язку з його захворюванням на туберкульоз.

23. Зокрема, 9 грудня 1999 року заявникові з профілактичною метою було зроблено рентгенограму. У червні 2000 року заявника було поміщено до лікарні Донецької виправної колонії № 124, де він проходив курс неспецифічної антибактеріальної терапії. Однак, у липні 2000 року заявникові було поставлено діагноз туберкульоз і переведено до спеціалізованої туберкульозної лікарні Жданівської виправної колонії № 3.

24. У грудні 2000 року заявника виписали із зазначеної лікарні з діагнозом туберкульоз і перевели до Маріупольського СІЗО, де йому забезпечувалось подальше протитуберкульозне лікування. Відтоді заявник регулярно проходив флюорографічне обстеження і йому надавалось належне протитуберкульозне лікування.

25. У червні 2007 року заявника було оглянуто офтальмологом та призначено відповідне лікування.

3. Обшуки з роздяганням догола

26. Уряд не надав жодної фактичної інформації щодо тверджень заявника про практику проведення обшуків з роздяганням догола на підприємстві колонії, де він працює.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО І ПРАКТИКА

А. Конституція від 28 червня 1996 року і Закон України «Про попереднє ув'язнення» від 30 червня 1993 року

27. Відповідні положення Конституції України та Закону України «Про попереднє ув'язнення» наведено в рішенні у справі «Двойних проти України» (*Dvoynukh v. Ukraine*) від 12 жовтня 2006 року, заява № 72277/01, пп. 28–31, 33–35 і 37).

В. Закон України «Про боротьбу із захворюванням на туберкульоз» від 5 липня 2001 року

28. Стаття 17 цього закону передбачає, що хворі на туберкульоз, виявлені у слідчих ізоляторах, повинні отримувати відповідну допомогу в медичних частинах цих слідчих ізоляторів. Особи, які тримаються під вартою в установах виконання покарань, мають забезпечуватися відповідним лікуванням у спеціалізованих лікарнях при колоніях.

**С. Дотримання прав людини у місцях позбавлення волі.
Витяги з доповідей 2001 року (перша щорічна доповідь) та 2002 року (друга щорічна доповідь) Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини**

29. У відповідних витягах з розділів 4.4–4.5 першої щорічної доповіді зазначено:

«...Особливо важка ситуація склалася в слідчих ізоляторах, де хронічне переповнення створює ненормальні умови утримання людей. Кількість підслідних у камерах у більшості слідчих ізоляторів набагато перевищує санітарні норми. За наявності у слідчих ізоляторах України за станом на кінець грудня 1999 р. 32,8 тис. місць там перебувало 44,7 тис. осіб.

Найбільш складне становище в Автономній Республіці Крим, де щоденно без належних місць утримувалося 1439 заарештованих; у Донецьку, Харкові — відповідно по 1300 осіб, у Кривому Розі — 1135, у Луганську — 1000, у Києві, Одесі — по 714. Тисячі осіб не мають особистих спальних місць і сплять у декілька змін. На цьому ґрунті між заарештованими виникають конфлікти, які супроводжуються тілесними ушкодженнями, фізичними розправами, насильством та іншими протиправними діями.

...

Антисанітарні умови в СІЗО сприяють поширенню паразитичних та інфекційних захворювань, таких як туберкульоз, педикульоз, дизентерія та ін. Саме ці причини призвели у 1999 р. до смерті у слідчих ізоляторах 326 осіб, або більше ніж удвічі проти 1998 р. Враховуючи незадовільне забезпечення СІЗО продовольством, спостерігаються різкі загострення хронічних шлункових захворювань та явища дистрофії.

Режим утримання підслідних, чия вина ще не доведена, у СІЗО суворіший, ніж в інших пенітенціарних установах. Підслідні здебільшого позбавлені можливості зустрічатися з родичами, працювати й надавати допомогу сім'ям, вони фактично відірвані від зовнішнього світу, від щоденної преси та інших засобів інформації...»

30. У другій щорічній доповіді (2002 року) підтверджувалися висновки першої доповіді стосовно грубих порушень прав осіб, що тримаються під вартою у зв'язку з умовами такого тримання, надзвичайною переповненістю камер, неадекватною медичною допомогою і лікуванням, незадовільним харчуванням і недостатнім фінансуванням потреб установ попереднього ув'язнення. Неналежні гігієнічні та санітарні умови тримання під вартою призвели до поширення інфекційних хвороб, зокрема шкірних захворювань. У доповіді зазначається, зокрема, що в 1999 році харчування засуджених і ув'язнених було профінансоване з державного бюджету лише на 19,7 % (у 2000 році — на 12,7 %), а придбання медикаментів для їх лікування — на 6,7 % (у 2000 році — на 12,7 %). Середній обсяг коштів, витрачених на потреби медичного обслуговування однієї особи на місяць, становив у 2000 році 18,7 грн (тоді як на такі потреби

необхідно було виділяти 220 грн) і 20,7 грн у 2001 році (тоді як на такі потреби необхідно було виділяти 245,2 грн).

III. ВІДПОВІДНІ МІЖНАРОДНІ ДОКУМЕНТИ

31. Відповідні витяги з доповідей Європейського комітету з питань запобігання тортурам та такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню викладені в рішенні Суду у справі «*Мельник проти України*» (*Melnik v. Ukraine*), заява № 72286/01, пп. 47–49).

32. Відповідні міжнародні доповіді та інші матеріали щодо лікування туберкульозу в Україні стисло викладено в пунктах 50–53 згаданого вище рішення у справі «*Мельник проти України*» (*Melnik v. Ukraine*).

ПРАВО

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 3 КОНВЕНЦІЇ

33. Заявник скаржився, що умови тримання його під вартою в Маріупольському СІЗО, Сокирянській виправній колонії № 67 і Диканівській виправній колонії № 12 становили нелюдське і таке, що принижує гідність, поводження та покарання. Заявник скаржився, зокрема, на переповненість камер і відсутність належних харчування, вентиляції і денного світла. Він також стверджував, що, незважаючи на наявність у нього серйозних захворювань, йому не забезпечувались належне лікування і медична допомога. Заявник також стверджував, що практика проведення на підприємстві Диканівської виправної колонії № 12 регулярних обшуків, під час яких його роздягали догола та які проводились у присутності інших засуджених, принижувала його гідність. Заявник посилався на статтю 3 Конвенції, положення якої передбачають таке:

«Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню».

A. Щодо прийнятності

1. Подання сторін

34. Уряд стверджував, що до подання заяви до Суду заявник не вичерпав національних засобів юридичного захисту, які він мав у своєму розпорядженні згідно із законодавством України, оскільки не порушив питання щодо умов тримання під вартою перед прокурором, який здійснює нагляд за пенітенціарними установами. Уряд також зазначив, що заявник не звертався до національних судів,

щоб оскаржити умови тримання під вартою та отримати відшкодування матеріальної і моральної шкоди.

35. Заявник не погодився.

2. Оцінка Суду

36. Щодо заперечення Урядом прийнятності заяви з огляду на те, що заявник не поскаржився на умови тримання під вартою до відповідного прокурора, Суд вважає, що таке звернення не можна вважати ефективним і доступним засобом юридичного захисту у сенсі пункту 1 статті 35 Конвенції (див. ухвалу у справі «Коваль проти України» (*Koval v. Ukraine*) від 30 березня 2004 року, № 65550/01).

37. Стосовно посилення Урядом на той факт, що заявник не звертався до національних судів зі скаргами на умови тримання його під вартою, Суд зауважує, що у кількох попередніх справах він уже відхилив подібні аргументи, визнавши цей засіб юридичного захисту неефективним з огляду на те, що Урядом не було доведено, яким чином звернення з такими скаргами могло привести до поліпшення цих умов (див., наприклад, рішення у справах «Хохлич проти України» (*Khokhlich v. Ukraine*), заява № 41707/98, п. 153, від 29 квітня 2003 року; «Мельник проти України», заява № 72286/01, пп. 70–71, від 28 березня 2006 року; «Двойних проти України» (*Dvoynukh v. Ukraine*), заява № 72277/01, п. 50, від 12 жовтня 2006 року; і «Яковенко проти України» (*Yakovenko v. Ukraine*), заява № 15825/06, п. 76, від 25 жовтня 2007 року). У справі, що розглядається, Суд не вбачає підстав для прийняття іншого рішення.

38. Крім того, Суд зазначає, що той факт, що лікарям та адміністрації Маріупольського СІЗО і колоній було добре відомо про умови, в яких заявника тримали під вартою, не оспорується. До того ж, заявник звертався до державних органів зі скаргами з цього приводу (див. пункт 18 вище). Таким чином, відповідні органи були достатньо поінформовані про ситуацію заявника і мали можливість перевірити умови тримання його під вартою та в разі необхідності забезпечити відповідне відшкодування (див. ухвалу у справі «Калашников проти Росії» (*Kalashnikov v. Russia*), заява № 47095/99, від 18 вересня 2001 року, та згадане вище рішення у справі «Мельник проти України», п. 70). Відповідно Суд відхиляє заперечення Уряду.

39. Стосовно скарги на практику обшуків, під час яких заявника роздягали догола, Суд зазначає, що Уряд не надав жодних конкретних заперечень з цього приводу (див. справу «Йорданов проти Болгарії» (*Yordanov v. Bulgaria*), заява № 56856/00, п. 76, від 10 серпня 2006 року, з подальшими посиланнями).

40. Суд також зазначає, що скарга заявника на умови тримання під вартою в Маріупольському СІЗО стосується трьох різних періодів,

які переривалися періодами тримання його в інших установах (див. пункти 6–11 вище). З огляду на те, що після перебування заявника під вартою в Маріупольському СІЗО (з 16 квітня до 16 травня 1999 року та з 5 червня 1999 року до 17 червня 2000 року) з 17 червня 2000 року він почав відбувати присуджений йому строк покарання і що на день подання заяви (22 травня 2003 року) минуло понад шість місяців з дати завершення попереднього ув'язнення (17 червня 2000 року), ця частина скарги має бути відхилена у зв'язку з недотриманням вимоги шестимісячного строку, як це передбачено пунктами 1 і 4 статті 35 Конвенції.

41. Суд зазначає, що решта скарг заявника не є явно необґрунтованими в розумінні пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вони не є неприйнятними з будь-яких інших підстав. Отже, вони оголошуються прийнятними.

В. Щодо суті

1. Подання сторін

42. Заявник стверджував, що матеріально-побутові умови тримання його під вартою були незадовільними. Він також наполягав на тому, що захворів на туберкульоз під час перебування під вартою в Маріупольському СІЗО і що йому не надавали необхідної медичної допомоги у зв'язку з цим серйозним захворюванням. Крім того, він стверджував, що, незважаючи на встановлену йому групу інвалідності у зв'язку з хворобою хребта, йому не надавали медичної допомоги з цього приводу. Він також скаржився, що медичні служби колоній ігнорували його проблеми із зором.

43. Уряд стверджував, що умови тримання заявника під вартою не можна вважати нелюдським або таким, що принижує гідність, поводженням і покаранням. Уряд наполягав на тому, що матеріально-побутові умови тримання заявника під вартою були належними і що заявникові регулярно надавалась відповідна медична допомога.

2. Оцінка Суду

а) Попередній розгляд

44. Суд зазначає, що скарга заявника містить три складових, які дають підстави для порушення питання за статтею 3 Конвенції:

- i) стверджувана неадекватність матеріально-побутових умов тримання під вартою (переповненість камер, відсутність вентиляції, денного світла та належного харчування);
- ii) стверджувана відсутність лікування та медичної допомоги; і

iii) стверджувана практика проведення обшуків з роздяганням догола на підприємстві колонії.

45. Відповідно Суд розглядатиме ці складові по черзі.

b) Матеріально-побутові умови тримання під вартою

i) Загальні принципи

46. Суд зазначає, що згідно з його практикою погане поводження підпадає під дію статті 3 Конвенції, якщо досягнуто певного мінімального рівня жорстокості. Оцінка такого мінімального рівня є відносною; вона залежить від усіх обставин справи, таких як тривалість поводження, його фізичні та психологічні наслідки, а в деяких випадках враховуються стать, вік і стан здоров'я потерпілого (див., серед інших джерел, рішення у справі «Ірландія проти Сполученого Королівства» (*Ireland v. the United Kingdom*) від 18 січня 1978 року, п. 162, серія А, № 25). Крім того, вирішуючи, чи є поводження таким, що «принижує гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, Суд братиме до уваги, чи було його метою принизити і образити відповідну особу і чи позначилися його наслідки несприятливо на її особистості такою мірою, що є несумісною з вимогами статті 3. Однак відсутність такої мети не може неминуче приводити до висновку про те, що порушення статті 3 не було (див. рішення у справах «Пірс проти Греції» (*Peers v. Greece*), заява № 28524/95, пп. 67–68 і 74, *ECHR* 2001-III, та «Валашинас проти Литви» (*Valasinas v. Lithuania*), заява № 44558/98, п. 101, *ECHR* 2001VIII).

47. Суд постійно наголошував, що коли йдеться про страждання і приниження, їх рівень повинен у будьякому разі перевищувати той рівень страждань і приниження, який є невід'ємною складовою цієї форми законного поводження чи покарання. Заходи, які позбавляють особу свободи, часто можуть містити таку складову. Зазначене положення покладає на державу обов'язок піклуватися про те, щоб умови тримання особи під вартою відповідали принципу поваги до людської гідності, щоб характер і спосіб застосування такого заходу не завдавали їй душевного страждання чи труднощів, інтенсивність яких перевищує той неминучий рівень страждань, що завжди є невід'ємною складовою тримання під вартою, і щоб з урахуванням практичних вимог ув'язнення належним чином забезпечувалися охорона здоров'я такої особи та її добробут (див. справу «Калашиников проти Росії», № 47095/99, п. 95, *ECHR* 2002VI).

ii) Застосування у цій справі

48. Суд вважає, що у справі, яка розглядається, лише Уряд державивідповідача мав доступ до інформації, яка може спростувати твердження заявника. Те, що Уряд, маючи таку інформацію, не надав її без відповідного прийнятного пояснення, може служити підставою для того, щоб дійти висновку про обґрунтованість тверджень заявника (див., *mutatis mutandis*, «Ахмет Озкан та інші проти Туреччини» (*Ahmet Ozkan and Others v. Turkey*), заява № 21689/93, п. 426, від 6 квітня 2004 року).

49. Суд зауважує, що Уряд надав інформацію щодо загальної площі камер у Маріупольському СІЗО і кількості ліжок у кожній з них. Уряд також стверджував, що камери в СІЗО і виправних колоніях були обладнані достатньою кількістю ліжок, столів і стільців і що заявникові було забезпечено щонайменше 3 квадратні метри житлової площі в камерах колоній.

50. Стосовно Маріупольського СІЗО Суд зазначає, що Уряд не надав інформації про кількість затриманих, які перебували разом із заявником у відповідних камерах, тим самим позбавивши Суд можливості підрахувати, яка житлова площа в камері припадала на одну особу.

51. Суд також бере до уваги той факт, що Уряд не надав до Суду жодних доказів на підтвердження свого твердження про те, що камери у колоніях були обладнані достатньою кількістю ліжок і стільців, а заявник насправді мав щонайменше 3 квадратні метри житлової площі. У будьякому разі така площа є явно недостатньою з огляду на вимоги Європейського комітету з питань запобігання тортурам та такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (див. пункт 31 вище). Так само Уряд жодним чином не довів того, що вентиляція, доступ до денного світла та харчування були належними.

52. Враховуючи таку суттєву нестачу інформації і доказів з боку Уряду за відсутності вагомих причин її ненадання, Суд схильний віддати перевагу версії заявника стосовно матеріальнопобутових умов тримання його під вартою в Маріупольському СІЗО, Сокирянській виправній колонії № 67 та Диканівській виправній колонії № 12. Суд також зазначає, що доводи заявника у цьому зв'язку є несуперечливими і загалом відповідають відповідним щорічним доповідям Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (див. пункти 29–30 вище). Відповідно, беручи до уваги доводи заявника загалом, Суд доходить висновку, що матеріальнопобутові умови тримання його під вартою були неприйнятними з огляду на переповненість камер, відсутність вентиляції, доступу до денного світла і належного харчування. Суд також вважає, що такі незадовільні матеріальнопобутові умови становили поводження, яке принижує гідність, на порушення статті 3 Конвенції.

с) Лікування і медична допомога

і) Загальні принципи

53. Суд зазначає, що стаття 3 покладає на державу обов'язок дбати про фізичний добробут осіб, яких позбавлено свободи. Суд погоджується з тим, що якість медичної допомоги в лікарнях кримінальновиконавчої служби, можливо, не завжди тієї якості, що й допомога, яка надається в найкращих медичних закладах для широкого загалу. Однак держава повинна дбати про належне забезпечення охорони здоров'я та добробуту осіб, узятих під варту, зокрема шляхом надання їм необхідної медичної допомоги (див. рішення у справах «Кудла проти Польщі» (*Kudla v. Poland*) [ВП], заява № 30210/96, п. 94, ECHR 2000XI, і «Гуртадо проти Швейцарії» (*Hurtado v. Switzerland*) від 28 січня 1994 року, серія А, № 280А). Коли органи влади вирішують помістити та тримати під вартою серйозно хвору особу, вони мають виявити особливу ретельність, гарантуючи такі умови, які відповідають її спеціальним потребам, що зумовлені інвалідністю (див. рішення у справі «Прайс проти Сполученого Королівства» (*Price v. the United Kingdom*), заява № 33394/96, п. 30, ECHR 2001VII, та згадане вище рішення у справі «Фарбтухс проти Латвії» (*Farbtuhs v. Latvia*), п. 56).

54. Сам факт, що затриманого оглянув лікар і призначив йому лікування автоматично, не призводить до висновку, що медична допомога була адекватною (див. рішення у справі «Гумматов проти Азербайджану» (*Hummatov v. Azerbaijan*), заяви № 9852/03 і 13413/04, пункт 116, від 29 листопада 2007 року). Органи влади мають забезпечити повну фіксацію стану здоров'я особи, яка тримається під вартою, та лікування, яке ця особа отримувала під час перебування під вартою чи позбавлення свободи (див., наприклад, згадане вище рішення у справі «Худобін проти Росії» (*Khudobin v. Russia*), заява № 59696/00, пункт 83, ECHR 2006... (витяги)), оперативність і точність постановки діагнозу і надання допомоги (див. згадані вище рішення у справах «Гумматов проти Азербайджану», пункт 115, і «Мельник проти України», пункти 104–106), а також, у разі необхідності та залежно від характеру захворювання, забезпечити регулярний та систематичний нагляд, який включає в себе всебічний план лікування, що має бути направлений на лікування захворювань ув'язненого та попередження їх погіршення, а не на усунення симптомів (див. згадане вище рішення у справі «Гумматов проти Азербайджану», пункти 109, 114; рішення у справах «Сарбан проти Молдови» (*Sarban v. Moldova*), заява № 3456/05, пункт 79, рішення від 4 жовтня 2005 року, і «Попов проти Росії» (*Popov v. Russia*), заява

№ 26853/04, пункт 211, рішення від 13 липня 2006 року). Органи державної влади також повинні довести, що були створені умови, необхідні для фактичного проходження призначеного лікування (див. згадані вище рішення у справах «Гумматов проти Азербайджану», пункт 116, та «Голомйов проти Молдови», пункт 117).

ii) Застосування у цій справі

55. Суд зазначає, що поганий стан здоров'я заявника, зокрема, захворювання на туберкульоз і хворобу хребта, потребував спеціальної медичної допомоги на регулярній, систематичній і комплексній основі.

56. Уряд стверджував, що заявник неодноразово проходив медичні огляди і отримував належну допомогу стосовно свого захворювання на туберкульоз і хворобу очей. Однак, Уряд не надав документів на підтвердження своїх доводів і не пояснив, як стверджуване лікування покращило стан здоров'я заявника.

57. Суд також зауважує, що Уряд не надав інформації про те, чи отримував заявник фактично якесь лікування у зв'язку з хворобою хребта, про яку адміністраціям СІЗО і колоній було добре відомо, оскільки до ув'язнення заявникові у зв'язку з цим було встановлено групу інвалідності.

58. У світлі цих міркувань, Суд вважає, що медична допомога, яку надавали заявникові під час його перебування в Маріупольському СІЗО і колоніях, була явно недостатньою, що само по собі становило порушення статті 3 Конвенції.

d) Обшуки з роздяганням догола

59. Щодо цієї частини скарги Суд, за відсутності пояснень з боку Уряду з цього приводу, погоджується з версією заявника та вважає встановленим той факт, що заявника піддавали обшукам з роздяганням догола при вході і виході з території підприємства Диканівської виправної колонії № 12.

60. У своїх попередніх рішеннях Суд уже визнав, що, хоча обшук з роздяганням догола може бути заходом, необхідним для дотримання безпеки колонії чи запобігання заворушенням або злочинам, такий захід має здійснюватися належним чином (див. справи «Валасинас проти Литви» (*Valasinas v. Lithuania*), заява № 44558/98, п. 117, *ECHR* 2001VIII, та «Іванчук проти Польщі» (*Iwanczuk v. Poland*), заява № 25196/94, п. 59, від 15 листопада 2001 року).

61. У справі, що розглядається, засуджених, включаючи заявника, обшукували з роздяганням догола при вході і виході з території підприємства колонії. При цьому Суду не було надано інформацію про особливості виробничого процесу на підприємстві або якусь іншу

інформацію, яка могла б пояснити доцільність такої практики. Крім того, як видається, обшуки з роздяганням догола проводились у присутності інших засуджених і жодних засобів, необхідних для проведення такого заходу, не було. Зважаючи на ці обставини, Суд доходить висновку, що проведення обшуків, під час яких заявника роздягали догола, принижували його людську гідність і становили поводження, що принижує гідність, на порушення статті 3 Конвенції.

е) Висновок Суду

62. Суд доходить висновку, що матеріальнопобутові умови тримання заявника під вартою (переповненість камер, відсутність вентиляції, денного світла та харчування), неналежна медична допомога під час тримання його під вартою, а також регулярна практика обшуків з роздяганням догола на підприємстві колонії становили таке поводження, що принижує гідність заявника. Отже, мало місце порушення статті 3 Конвенції.

II. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

63. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

A. Шкода

64. Заявник вимагав відшкодування моральної шкоди, але не уточнив розміру вимоги, залишивши вирішення цього питання на розсуд Суду.

65. Уряд вважав недоцільним присуджувати відшкодування, оскільки заявник не надав жодних документів на підтвердження своєї вимоги.

66. Суд вважає, що заявник безперечно зазнав моральної шкоди внаслідок встановленого порушення. Здійснюючи оцінку на засадах справедливості, як того вимагає стаття 41 Конвенції, Суд присуджує заявнику 8000 євро відшкодування моральної шкоди.

B. Судові та інші витрати

67. Заявник не надав жодних вимог щодо судових витрат. Відповідно Суд нічого не присуджує йому у цьому відношенні.

С. Пеня

68. Суд вважає належним призначити пеню виходячи з розміру граничної позичкової ставки Європейського центрального банку плюс три відсоткових пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скаргу за статтею 3 Конвенції стосовно умов тримання заявника під вартою в Маріупольському СІЗО з 16 квітня до 16 травня 1999 року та з 5 червня 1999 року до 17 червня 2000 року неприйнятною, а решту скарг за статтею 3 Конвенції — прийнятними.

2. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 3 Конвенції.

3. *Постановляє*, що:

а) упродовж трьох місяців від дня, коли це рішення стане остаточним відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявникові 8000 (вісім тисяч) євро відшкодування моральної шкоди разом з будь-яким податком, який може нараховуватись; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

б) зі впливом зазначеного тримісячного строку і до остаточного розрахунку на цю суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, плюс три відсоткові пункти.

Учинено англійською мовою і повідомлено письмово 19 лютого 2009 року відповідно до пунктів 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія ВЕСТЕРДІК
(Claudia Westerdiek)
Секретар

Пеер ЛОРЕНЦЕН
(Peer Lorenzen)
Голова